CUPRINS

CAPITOLUL I. CONSIDERAŢII GENERALE PRIVIND DREPTUL CONSTITUŢIONAL ŞI INSTITUŢII POLITICE 5
1. Introducere în sistemul dreptului 5
2. Distincţia dintre dreptul public şi dreptul privat 10
3. Apariţia şi evoluţia disciplinei de drept constituţional 12
4. Dreptul constituţional – ramură a dreptului public şi factor structurant în sistemul de drept 14
4.1. Normele şi raporturile de drept constituţional 16
4.2. Subiectele raporturilor de drept constituţional 18
4.3. Izvoarele formale ale dreptului constituţional 20
5. Conceptul de instituţie politică 26

CAPITOLUL II. TEORIA CONSTITUŢIEI 28
1. Constituţia. Noţiune şi categorii de constituţii 28
1.1. Apariţia Constituţiei 28
1.2. Noţiunea de Constituţie 30
1.3. Constituţia cutumiară şi Constituţia scrisă 33
1.4. Forme de constituţii scrise 37
2. Adoptarea, modificarea şi abrogarea Constituţiei 39
2.1. Adoptarea Constituţiei 39
2.2. Modificarea şi abrogarea Constituţiei 41
3. Supremaţia Constituţiei 42
4. Controlul constituţionalităţii legilor 46
4.1. Noţiunea de controlul al constituţionalităţii legilor 46
4.2. Forme de control al constituţionalităţii legilor 47

CAPITOLUL III. TEORIA STATULUI 51
1. Conceptul de stat 51
2. Elementele constitutive ale statului 52
2.1. Populaţia 53
2.2. Teritoriul 55
2.2.1. Definiţia teritoriului 55

2.2.2. Caracterele juridice ale teritoriului 58
2.2.3. Organizarea administrativă a teritoriului României 58
2.3. Puterea politică 59
3. Forma de stat 60
3.1. Structura de stat 60
3.1.1. Statul unitar 60
3.1.2. Statul compus 61
3.2. Forma de guvernământ 65
3.2.1. Monarhia 65
3.2.2. Republica 66
3.3. Regimul politic 67
3.3.1. Regimul politic parlamentar 68
3.3.2. Regimul politic prezidenţial 69
3.3.3. Regimul politic semiprezidenţial 69
4. Principiul separaţiei puterilor în stat 70

CAPITOLUL IV. CETĂŢENIA ROMÂNĂ 75
1. Noţiunea de cetăţenie 75
2. Principiile generale ale cetăţeniei române 76
3. Modurile de dobândire şi de pierdere a cetăţeniei române 78
3.1. Dobândirea cetăţeniei române 78
3.1.1. Dobândirea cetăţeniei române prin naştere 78
3.1.2. Dobândirea cetăţeniei române prin adopţie 79
3.1.3. Dobândirea cetăţeniei române prin acordare la cerere 80
3.1.4. Procedura acordării cetăţeniei române 84
3.2. Pierderea cetăţeniei române 88
3.2.1. Retragerea cetăţeniei române 89
3.2.2. Aprobarea renunţării la cetăţenia română 89
3.2.3. Pierderea cetăţeniei române în alte cazuri prevăzute de lege 90
3.2.4. Procedura retragerii cetăţeniei române şi aprobării renunţării la cetăţenia română 91
4. Dovada cetăţeniei române 93
5. Cetăţenia de onoare 93

CAPITOLUL V. DREPTURILE, LIBERTĂŢILE ŞI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂŢENILOR 95
1. Noţiunea de drepturi şi libertăţi fundamentale ale cetăţenilor 95
2. Clasificarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor.....97
3. Principiile constituţionale aplicabile drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor.....100
4. Drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţenilor 109
5. Restrângerea exerciţiului drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti 126
6. Îndatoririle fundamentale ale cetăţenilor.....127

CAPITOLUL VI. AVOCATUL POPORULUI.....128
1. Scurt istoric.....128
2. Rolul şi atribuţiile avocatului poporului.....129
2.1. Rolul Avocatului Poporului.....129
2.2. Numirea Avocatului Poporului.....130
2.3. Durata mandatului Avocatului Poporului.....131
2.4. Atribuţiile Avocatului Poporului 132
3. Adjuncţii avocatului poporului.....133
4. Procedura de soluţionare a petiţiilor.....134
5. Activitatea în domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenţie 139
6. Dreptul avocatului poporului de a sesiza Curtea Constituţională 145
7. Răspundere, imunităţi, incompatibilităţi 146
8. Importanţa instituţiei avocatul poporului 147

CAPITOLUL VII. SISTEMUL ELECTORAL 150
1. Consideraţii generale 150
2. Drepturile electorale 152
3. Dreptul de vot 153
3.1. Noţiune şi condiţii de exercitare 153
3.2. Sisteme de vot.....155
3.3. Atributele votului.....155
4. Tipuri de sisteme electorale.....158
4.1. Sistemul electoral majoritar.....158
4.2. Sistemul reprezentării proporţionale 161
4.3. Sistemul electoral mixt 163

Anexa nr. 1
Constituţia României.....165

Anexa nr. 2
Legea cetăţeniei române nr. 21/1991 215

Anexa nr. 3
Legea nr. 35/1997 privind organizarea şi funcţionarea instituţiei
Avocatul Poporului 237

ANEXĂ
Birourile teritoriale ale instituţiei Avocatul Poporului 258

BIBLIOGRAFIE.....259

CAPITOLUL I

CONSIDERAŢII GENERALE PRIVIND DREPTUL CONSTITUŢIONAL ŞI INSTITUŢII POLITICE

1. INTRODUCERE ÎN SISTEMUL DREPTULUI

Omul este o fiinţă socială, este produs al societăţii şi producător de societate. Măsura omului este alt om[1].

Omul nu poate trăi izolat, ci numai în colectivitate şi în cadrul acesteia oamenii intră într-o serie de relaţii sociale, multe dintre ele importante pentru colectivitatea în care trăiesc.

Comunitatea „are un rol esenţial în viaţa individului care este, înainte de toate, membru al unei comunităţi şi a cărei manieră de a fi, de a gândi, de a acţiona etc. este constrânsă de această apartenenţă primară”[2].

Pentru că orice comunitate umană are nevoie de o organizare, de-a lungul timpului, au apărut o serie de reguli de conduită sau obiceiuri, care aplicate un timp îndelungat au devenit o obişnuinţă pentru indivizi, impunându-se conştiinţei generale a comunităţii.

„Nici o formă de asociere umană nu poate funcţiona în mod adecvat fără instituirea unui minimum de reguli de conduită, putându-se afirma că societatea se naşte odată cu geneza normei”[3].

Normele îşi au originea în obiceiurile unei colectivităţi, având ca scop impunerea unor anumite conduite membrilor săi.

---

[1] I. Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat,* Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 4.

[2] L. Bouvet, *Comunitarism – Mituri și realități*, Ed. Universul Juridic și Ed. Universitaria Craiova, București, 2014, p. 53. În opinia autorului „Un al doilea tip de comunitate face trimitere la memorie. Este vorba despre comunitățile care se percep și care sunt percepute ca atare, datorită tradiției lor îndelungate și a legăturii stabilite între trecut și prezent”, arătând că „... se trece adesea de la modelul comunitar primar la acela al comunității politice”.

[3] I. Craiovan, *Tratat de teoria generală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 180.

În trecut, nerespectarea acestor reguli atrăgea anumite sancţiuni cum ar fi oprobiul şi dispreţul public sau chiar izgonirea din comunitatea respectivă a celui care le încălca. Pedepsele, în antichitate sau în evul mediu, se limitau la cele corporale: pedeapsa cu moartea prin tăierea capului, arderea pe rug, spânzurătoarea sau tragerea în ţeapă; tortura; bătaia; sluţirea etc.

Cu timpul, unele dintre aceste pedepse au fost înlocuite cu pedepsele privative de libertate, amenzi sau confiscarea averii. Ulterior, la acestea s-au adăugat pedepse noi cum ar fi arestul la domiciliu ori munca obligatorie.

Hegel arăta că „Într-o stare a societăţii în care nu sunt judecători nici legi, pedeapsa are întotdeauna forma răzbunării şi aceasta rămâne deficientă, întrucât este acţiunea unei voinţe subiective, deci nu este potrivită conţinutului”[4].

După apariţia statului, obiceiurile au fost înlocuite, treptat, prin reguli noi/norme, edictate de către stat şi aduse la îndeplinire, la nevoie, prin forţa de constrângere a statului. Necesitatea aplicării acestor norme şi a respectării ordinii în stat a determinat crearea unor organe specializate, autorităţile publice.

„Caracterul principal al normei este acela de a stabili în cadrul societăţii o formă ideală a comportamentului, un model prescriptiv pentru ceea ce trebuie să fie şi nu pentru ceea ce este”[5].

Formarea dreptului, ca sistem de reguli care exprimă voinţa de stat şi a căror respectare este asigurată de puterea statului, în cele din urmă de forţele sale coercitive, constituie un proces de durată şi de mare complexitate, proces care prezintă particularităţi de la un popor la altul, de la un stat la altul[6].

Dreptul este un ansamblu de reguli de conduită, general-obligatorii, elaborate de stat şi a căror respectare este asigurată, la nevoie, de anumite organe statale create în acest scop.

Într-o opinie, dreptul este unul din cele mai profunde concerne ale civilizaţiei umane, pentru că el oferă protecţia contra tiraniei şi anarhiei, este unul din instrumentele principale ale societăţii pentru conservarea libertăţii şi ordinii, împotriva amestecului arbitrar în interesele individuale[7]. În altă opinie, dreptul este definit ca un complex de reguli de conduită, având

---

[4] G.W.F. Hegel, *Principiile Filosofiei Dreptului* sau Elemente de Drept Natural și de Știință a Statului, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 127.

[5] I. Craiovan, *op. cit*., p. 181.

[6] M. Luburici, *Teoria Generală a Dreptului*, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București, 1996, p. 27.

[7] H. Berman, *The Historical Background of American Law*, in: Talks on American Law, New York, 1970, p. 3.

menirea ca, pe calea unor dispoziţii generale referitoare la raporturile generale tipice, să reglementeze, într-un anumit scop conduita-previzibilă a oamenilor, cel puţin cât priveşte cadrul ei, căci astfel regula n-ar avea sens[8].

Regulile de conduită, general-obligatorii, au scopul de a reglementa conduita oamenilor într-o societate şi stabilesc, totodată, drepturile şi obligaţiile acestora, atât în relaţiile dintre ei, cât şi în relaţiile dintre aceştia şi stat.

Putem spune că regula de conduită generală şi impersonală, stabilită sau recunoscută de către stat, care exprimă voinţa de stat şi a cărei respectare obligatorie este garantată de forţa de constrângere a statului poartă denumirea de *normă juridică*.

Norma juridică este obligatorie. Obligativitatea normelor juridice înseamnă aplicarea lor imediată – din momentul intrării în vigoare – continuu şi necondiţionat[9].

Norma juridică are un caracter prescriptiv, în sensul că impune o anumită conduită care constă fie într-o acţiune – să faci – numite norme juridice onerative, fie într-o inacţiune – să nu faci – numite norme juridice prohibitive, fie stabileşte alegerea unui anumit comportament, numite norme juridice permisive. De asemenea, aceasta poate conţine şi principii generale de drept, explicarea unor termeni legali, definirea anumitor concepte etc.

„În conţinutul oricărei norme juridice este înmagazinată o anumită reprezentare conştientă a legiuitorului în legătură cu conduita posibilă sau datorată a subiectelor participante la relaţiile sociale. În acest sens, norma juridică este un etalon, un model de comportament, un „program". Ea conţine pretenţiile şi exigenţele societăţii faţă de conduita membrilor săi în anumite categorii de relaţii"[10].

Norma juridică prezintă o structură internă, numită şi structură logico-juridică şi o structură externă numită structură tehnico-juridică.

A. **Structura internă a normei juridice** cuprinde 3 elemente: ipoteză, dispoziţie şi sancţiunea.

„Această componenţă trihotomică corespunde concepţiei logice potrivit căreia orice regulă sau prescripţie pentru a avea semnificaţia unei norme de drept trebuie să prevadă împrejurările sau condiţiile în care unele subiecte de

---

[8] A. Naschitz, *Teorie și tehnică în procesul de creare a dreptului*, Ed. Academia, București, 1969, p. 87.

[9] I. Craiovan, *op. cit*., p. 353.

[10] N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1996, p. 151.

drept vor avea o anumită conduită, apoi care este conduita prescrisă în acele împrejurări şi ce se întâmplă dacă nu este urmată acea conduită”[11].

Ipoteza normei stabileşte împrejurările în care se aplică prevederile dispoziţiei, precum şi categoria de subiecte vizate de conţinutul dispoziţiei.

Dispoziţia cuprinde drepturile şi obligaţiile subiectelor la care se referă norma juridică respectivă, conduita acestora. Dispoziţia poate să impună o anumită conduită, adică a face ceva – *dispoziţie onerativă*, de exemplu: obligaţia soţilor de a purta numele declarat la încheierea căsătoriei [art. 311 alin. (1) din Noul Cod civil]; îndatorirea celui care a produs un prejudiciu să-l repare integral [art. 1.349 alin. (2) din Noul Cod civil]; obligaţia oricărei persoane să sprijine realizarea justiţiei în condiţiile legii (art. 11 din Noul Cod de procedură civilă) etc.

Dispoziţia poate să interzică o anumită conduită, adică a nu face ceva - *dispoziţie prohibitivă*, cum ar fi de exemplu: interzicerea căsătoriei dintre persoane de acelaşi sex [art. 277 alin. (1) Noul Cod civil] sau dintre alienatul mintal sau debilul mintal (art. 276 Noul Cod civil); dispoziţia potrivit căreia este interzis judecătorului de a stabili dispoziţii general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunţă în cauzele ce îi sunt supuse judecăţii [art. 5 alin. (4) din Noul cod de procedură civilă] etc.

De asemenea, dispoziţia poate să prevadă mai multe conduite, dintre cele stabilite tot de lege, la alegerea subiectului vizat - *dispoziţie permisivă*, de exemplu: „În condiţiile legii, partea poate, după caz, renunţa la judecarea cererii de chemare în judecată sau la însuşi dreptul pretins, poate recunoaşte pretenţiile părţii adverse, se poate învoi cu aceasta pentru a pune capăt, în tot sau în parte, procesului, poate renunţa la exercitarea căilor de atac ori la executarea unei hotărâri. De asemenea, partea poate dispune de drepturile sale în orice alt mod permis de lege” [alin. (1) al art. 9 din Noul Cod de procedură civilă]; „Viitorii soţi pot conveni să îşi păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricăruia dintre ei sau numele lor reunite. De asemenea, un soţ poate să îşi păstreze numele de dinaintea căsătoriei, iar celălalt să poarte numele lor reunite” (art. 282 Noul Cod civil) etc.

Sancţiunea arată care sunt urmările nerespectării dispoziţiei sau ipotezei normei juridice, adică măsurile care sunt prevăzute împotriva persoanelor pentru încălcarea legii.

În literatura de specialitate, se arată că „sancţiunea asigură eficienţa normei; dacă ipoteza şi dispoziţia prescriu acţiuni, sancţiunea reprezintă modul de reacţie, răspunsul social-statal faţă de conduita neconformă.

[11] I. Craiovan, *op. cit*., p. 356.

Sancţiunea are rolul de a descuraja, în mod deliberat, comportarea particulară nelegală. Toate normele sociale sunt asigurate, într-un fel sau altul, printr-o sancţiune”[12].

În raport de relaţiile sociale reglementate, de valorile protejate şi de periculozitatea socială pe care o prezintă faptele, sancţiunile sunt de mai multe feluri: sancţiuni penale, sancţiuni civile, sancţiuni administrative şi sancţiuni disciplinare.

Sancţiunea este o parte importantă a normei juridice întrucât asigură respectarea acesteia, deoarece reprezintă un mijloc de constrângere exercitat prin intermediul autorităţilor statale competente.

B. Structura externă a normei juridice numită şi structură tehnico-juridică, semnifică forma exterioară a acesteia sau modul în care este exprimată norma într-un act normativ.

Normele juridice nu apar într-o formă distinctă ci sunt cuprinse într-un act normativ – lege, hotărâre, regulament etc.

Sistemul dreptului cuprinde totalitatea normelor juridice dintr-un stat, în cadrul căruia acestea sunt grupate, în raport de anumite criterii, în ramuri de drept şi instituţii de drept.

Dreptul apare ca fiind ansamblul regulilor asigurate şi garantate de către stat, care au ca scop organizarea şi disciplinarea comportamentului uman în principalele relaţii din societate, într-un climat specific manifestării coexistenţei libertăţilor, apărării drepturilor esenţiale ale omului şi justiţiei sociale[13].

Ramura de drept poate fi definită ca fiind ansamblul normelor juridice care reglementează relaţiile sociale dintr-un anumit domeniu al vieţii sociale, în baza unei metode specifice de reglementare şi a unor principii comune[14]. De exemplu, ramura de dreptul civil, ramura de dreptul penal, ramura de dreptul administrativ, ramura de dreptul financiar etc.

În cadrul fiecărei ramuri de drept, normele juridice sunt grupate în instituţii de drept numite şi instituţii juridice.

Instituţia juridică se defineşte ca o totalitate de norme juridice organic legate, aparţinătoare unei ramuri de drept, norme ce reglementează un grup de relaţii sociale înrudite, după metoda de reglementare specifică ramurii respective[15].

---

[12] N. Popa, *op. cit.*, p. 163.
[13] N. Popa, *op. cit.*, p. 97.
[14] *Idem*, pp. 244-243.
[15] *Idem*, p. 244.

Avem, de exemplu: instituţia prescripţiei sau cea a moştenirii în dreptul civil, instituţia cetăţeniei în dreptul constituţional etc.

2. DISTINCŢIA DINTRE DREPTUL PUBLIC ŞI DREPTUL PRIVAT

Distincţia dintre dreptul public şi dreptul privat îşi are originea în dreptul roman, criteriul de delimitare fiind acela al intereselor ocrotite. Jurisconsultul roman Ulpian arăta că: „Dreptul public este cel care priveşte situaţia unei probleme romane, dreptul privat, cel care priveşte folosul câte unei singure persoane”[16].

Conform acestei concepţii, „utilitatea” este un criteriu al distincţiei. După cum interesul normei priveşte un particular sau statul, după cum scopul urmărit de o dispoziţie legală este acela de a satisface o nevoie a statului sau una a particularilor, ne vom afla în faţa unei norme de drept privat sau în faţa unei norme de drept public[17].

Dreptul public este format din acele norme juridice care au ca obiect reglementarea relaţiilor sociale privind organizarea puterilor statului, raporturile dintre guvernanţi şi dintre aceştia şi guvernaţi, raporturile dintre state, celelalte relaţii sociale care se referă la apărarea socială, la muncă, precum şi la relaţiile financiare ori bancare.

Dreptul privat cuprinde acele norme juridice care reglementează relaţiile sociale patrimoniale şi cele personale nepatrimoniale, la care participă persoane fizice sau persoane juridice, private.

Dreptul public este format din drept constituţional, drept administrativ, drept penal, drept financiar, drept internaţional ş.a.m.d., iar dreptul privat din drept civil, dreptul familiei, drept comercial ş.a.m.d.

Deosebirea dintre dreptul public şi dreptul privat se poate face după următoarele criterii[18], fiecare criteriu având ca temei:

▪ calitatea persoanelor în cauză; criteriu potrivit căruia dreptul public priveşte persoanele publice, el este aplicabil organelor de guvernare, raporturile dintre aceste organe, precum şi celor dintre ele şi persoanele private. Dreptul privat priveşte pe particulari;

---

[16] *„Publicum ins quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem pertinet”* – Institutiile, din Corpus iuris civilis, De iustitia et de iure, IV.

[17] I. Craiovan, *op. cit.*, p. 400.

[18] I. Deleanu, *Drept constituțional și instituții politice* – Tratat – vol. I, Ed. Europa Nova, București, 1996, pp. 44-46.

▪ interesul; criteriul potrivit căruia dreptul public cuprinde ansamblul regulilor prin care se asigură interesul general, interesul public; dreptul privat cuprinde ansamblul regulilor prin care se asigură interesele proprii ale particularilor;

▪ forma raporturilor juridice; potrivit acestui criteriu dreptul public se caracterizează prin procedee de constrângere, mijlocul său obişnuit de acţiune fiind actul juridic unilateral, manifestarea unilaterală şi autoritatea de voinţă din partea autorităţii publice; dreptul privat se aplică raporturilor juridice care au la bază liberul acord de voinţă ale participanţilor la aceste raporturi, autonomia lor de voinţă.

Pornind de la aceste criterii, dreptul public şi dreptul privat prezintă, potrivit aceluiaşi autor, şi alte caracteristici proprii, cum sunt:

a) normele dreptului public sunt de mai largă aplicare, vizând de regulă, conduita tuturor cetăţenilor; cele ale dreptului privat au o aplicabilitate mai restrânsă, vizând, de regulă, numai anumite categorii de persoane;

b) normele dreptului public sunt superioare celor aparţinând dreptului privat, acestea din urmă dezvoltându-se „la adăpostul celor dintâi, în umbra lor", reclamând sprijinul şi protecţia acestora;

c) dreptul public se exprimă prin acţiuni autoritare; dreptul privat se traduce prin iniţiativa individuală şi acordul liber de voinţe;

d) normele dreptului public sunt imperative, ele obligând sau interzicând şi sunt întotdeauna de interes public; normele dreptului privat servesc de regulă ca „ghid şi sprijin" voinţelor particularilor, care acţionează potrivit cu interesele lor;

e) constituantul sau legiuitorul obişnuit poate oricând modifica sau abroga normele de drept public, afectând astfel şi situaţiile juridice create pe baza lor; în dreptul privat, situaţiile juridice dobândite trebuie să fie întotdeauna respectate.

În concluzie, „caracteristica dreptului public este ***subordonarea*** uneia din părţile la raportul social reglementat de către norma juridică (raportul juridic). Caracteristicile dreptului privat sunt ***egalitatea şi autonomia de voinţă*** a participanţilor la raportul social"[19].

[19] C. Călinoiu, V. Duculescu, *Drept constituțional și instituții politice*, ediție revăzută și completată, Ed. Lumina Lex, București, 2005, p. 26.

3. APARIŢIA ŞI EVOLUŢIA DISCIPLINEI DE DREPT CONSTITUŢIONAL

Dreptul constituţional ocupă un loc important în cadrul sistemului de drept al unui stat deoarece obiectul principal al acestei discipline îl reprezintă constituţia, temei fundamental care stă la baza organizării unei societăţi.

Dreptul constituţional prezintă o însemnătate deosebită pentru dezvoltarea fiecărei ţări deoarece fundamentează organizarea politică, raporturile dintre puterile statului, drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţenilor, propunându-şi să asigure respectarea ordinii de drept, făurirea unui climat de încredere bazat pe norme juridice, propice întregii dezvoltări economice şi sociale[20].

Dreptul constituţional cuprinde o serie de principii, noţiuni şi concepte cu privire la stat, la modul de organizare a puterilor statului, la raporturile dintre aceste puteri, la organizarea şi funcţionarea autorităţilor publice, la statutul cetăţenilor, precum şi la drepturile, libertăţile şi îndatoririle fundamentale ale cetăţenilor.

Conceptul de drept constituţional ca disciplină a apărut la sfârşitul secolului al XVIII-lea, odată cu apariţia primelor constituţii scrise în Europa.

Proclamarea independenţei coloniilor engleze din America de Nord şi Revoluţia franceză au avut ca scop, printre altele, recunoaşterea drepturilor fundamentale ale omului într-un document scris cu valoare constituţională care să garanteze respectarea lor şi să fie cunoscute de popor, tocmai pentru a preveni abuzurile guvernanţilor.

Apariţia constituţiilor scrise pe continentul nord-american, începând cu anul 1776, îşi are originea în ideea[21] că organele statului trebuie să se formeze şi să-şi desfăşoare activitatea în conformitate cu legea fundamentală. Fiind forma originară de manifestare a suveranităţii, Constituţia era înţeleasă ca un ansamblu de norme, bucurându-se de o supremaţie faţă de celelalte legi[22].

În Franţa, primele constituţii scrise (1791, 1795 sau 1814), pe lângă proclamarea unor drepturi fundamentale ale omului, au reglementat şi aplicat

---

[20] *Idem*, p. 23.

[21] În concepția lui Grotius și a urmașilor lui, formarea și funcționarea principalelor organe ale statului nu poate avea loc decât în conformitate cu legea de bază (Constituția), care, ca formă originală de manifestare a suveranității, este sursa care le legitimează existența – T. Drăganu, *Drept constituțional și instituții politice* – Tratat elementar, vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 25.

[22] *Idem*, p. 26.

separaţia celor trei puteri ale statului (puterea legislativă, puterea executivă şi puterea judecătorească).

În literatura de specialitate se arată că „apariţia constituţiilor scrise a fost şi un rezultat al luptei burgheziei aflate în ascensiune economică şi politică împotriva absolutismului feudal. Or, este clar că o constituţie scrisă nu putea să apară în Europa decât pe fondul înlăturării relaţiilor de producţie feudale şi a absolutismului monarhic, adică al unei revoluţii”[23].

Necesitatea de a studia normele cuprinse în aceste constituţii a determinat apariţia disciplinei de drept constituţional.

Instituirea unor catedre universitare având ca obiect studiul constituţiei a fost preconizată pentru prima dată în Franţa în anul 1791, dar meritul de a fi creat termenul de „drept constituţional” nu revine juriştilor francezi, întrucât cercetarea ştiinţifică a constituţiei s-a făcut împreună cu dreptul administrativ, în cadrul aşa-numitului „drept public”[24].

Conceptul clasic de drept constituţional este de origine italiană, dar format sub impulsul ideilor franceze[25]. Prima catedră s-a creat în Italia, la Ferrara în anul 1796, şi ulterior la Pavia şi Bologna.

Deşi, noţiunea de „drept constituţional” s-a născut sub influenţa revoluţiei franceze, ea nu s-a încetăţenit în Franţa decât mult mai târziu, şi anume în anul 1834, când a fost creată la Paris cea dintâi catedră purtând această denumire[26].

Noţiunea de drept constituţional s-a răspândit şi în alte state, ca urmare a apariţiei altor constituţii scrise.

În unele state din Europa, precum Austria, Germania şi Rusia, această disciplină – şi implicit ramura de drept – este răspândită şi cunoscută sub denumirea de „drept de stat”[27].

În ţara noastră, studiul dreptului constituţional s-a făcut începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, primul curs publicat în acest sens în anul 1864 fiind cel al profesorului A. Codrescu intitulat „Drept constituţional”.

---

[23] C. Ionescu, *Drept constituțional și instituții politice – Teoria generală a instituțiilor politice*, vol. I, ediție revăzută și adăugită, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 178.

[24] T. Drăganu, *op. cit*., p. 31.

[25] I. Muraru, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Actami, București, 1997, p. 17.

[26] V.M. Prélot, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, 1972, p. 31.

[27] I. Muraru, *op. cit.*, p. 17.

Mai târziu, în anul 1881, la Brăila, apare lucrarea „Elemente de drept constituţional" scrisă de Cristodul J. Suliotis.

Conceptul de drept constituţional s-a consacrat definitiv ca urmare a publicării în anul 1910 şi predării cursului de drept constituţional al profesorului Constantin G. Stere la Facultatea de Drept din Iaşi, şi în anul 1915 al profesorului Constantin G. Dissescu la Facultatea de Drept din Bucureşti.

Între cele două războaie mondiale, disciplina dreptului constituţional a fost definitiv consacrată în programele facultăţilor de drept din ţara noastră[28].

În perioada comunistă noţiunea de drept constituţional a fost înlocuită cu noţiunea de drept de stat, dar în anul 1954 s-a revenit la noţiunea de drept constituţional care s-a păstrat până la revoluţia română din decembrie 1989.

După 1989, în programele de studiu ale facultăţilor de drept din ţara noastră, disciplina a fost denumită „drept constituţional şi instituţii politice".

„Ţinând seama de sferele atât de apropiate ale conceptelor de instituţii constituţionale şi instituţii politice, publicarea prezentelor volume sub titlul de „Drept constituţional şi instituţii politice" se explică doar prin faptul că s-a considerat util să se sublinieze legătura indisolubilă dintre optica juridică şi cea politică în studiul unei categorii de fenomene sociale, caracterizate printr-o mare complexitate"[29].

4. DREPTUL CONSTITUŢIONAL – RAMURĂ A DREPTULUI PUBLIC ŞI FACTOR STRUCTURANT ÎN SISTEMUL DE DREPT[30]

Dreptul constituţional este o ramură importantă a dreptului public având în vedere că prin normele sale reglementează cele mai importante relaţii sociale fundamentale şi coordonează modul de reglementare a relaţiilor din toate celelalte ramuri de drept.

---

[28] Temeinice și valoroase cursuri au fost publicate în această perioadă, printre care se numără: G. Alexianu, *Drept constituțional*, București, 1926; P. Negulescu, *Curs de drept constituțional român*, București, 1927; G. Alexianu, *Curs de drept constituțional*, vol. I-III, București, 1930-1937; I. Vântu, *Curs de drept constituțional*, 1939-1940; C.G. Rarincescu, *Curs de drept constituțional*, București, 1940; G. Alexianu, *Principii de drept constituțional*, București, 1945-1946 și 1947; I. Gruia, *Curs de drept constituțional*, București, 1945-1946 și 1947; T. Drăganu, *op. cit.*, p. 32-33.

[29] T. Drăganu, *op. cit.*, p. 41.

[30] A se vedea, în detaliu, I. Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale– în dreptul român și dreptul comparat, op. cit.*, pp. 17-24.